

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Idealios pensijų sistemos Lietuvai paieškos: kokia kryptimi turėtų vystytis pensijų kaupimas?

Lietuvos banko valdybos narys

Simonas Krėpšta

2023 m. rugsėjo 29 d.

Lietuvos pensijų sistema

Papildomas kaupimas

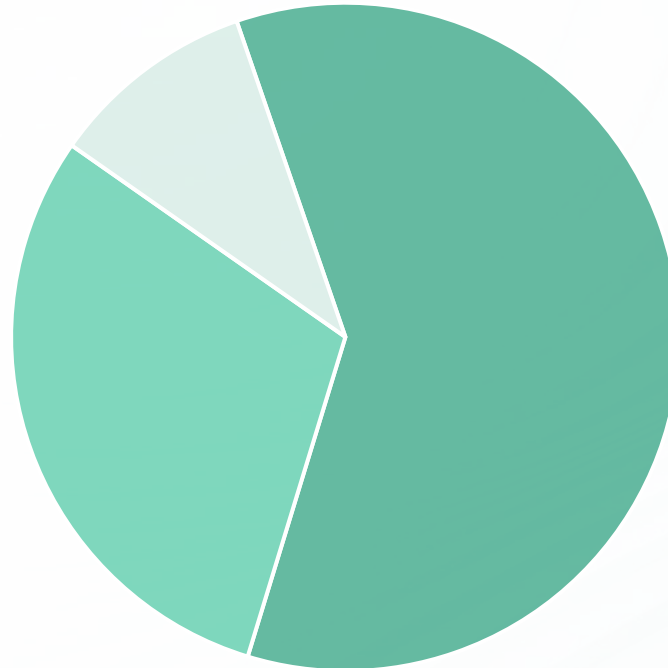
Papildomas savanoriškas kaupimas privačiuose III pakopos pensijų fonduose

*Šiuo metu dalyvauja
105 tūkst. asmenų*

Kaupimas pensijų fonduose

Kaupimas senatvės pensijai privačiuose II pakopos pensijų fonduose (3 + 1,5 proc.)

*Šiuo metu dalyvauja 1,4 mln.
asmenų (aktyviai – 770 tūkst.)*

Valstybės pensija

„Sodros“ pensija. Dirbantys asmenys ir jų darbdaviai moka mokesčius „Sodrai“, o ši juos paskirsto dabartiniams senatvės pensijos amžiaus asmenims.

*Šiuo metu darbo rinkoje
dalyvauja 1,4 mln. asmenų.*

I pensijų pakopa

540 Eur

**Vidutinė „Sodra“
senatvės pensija**

1200 Eur

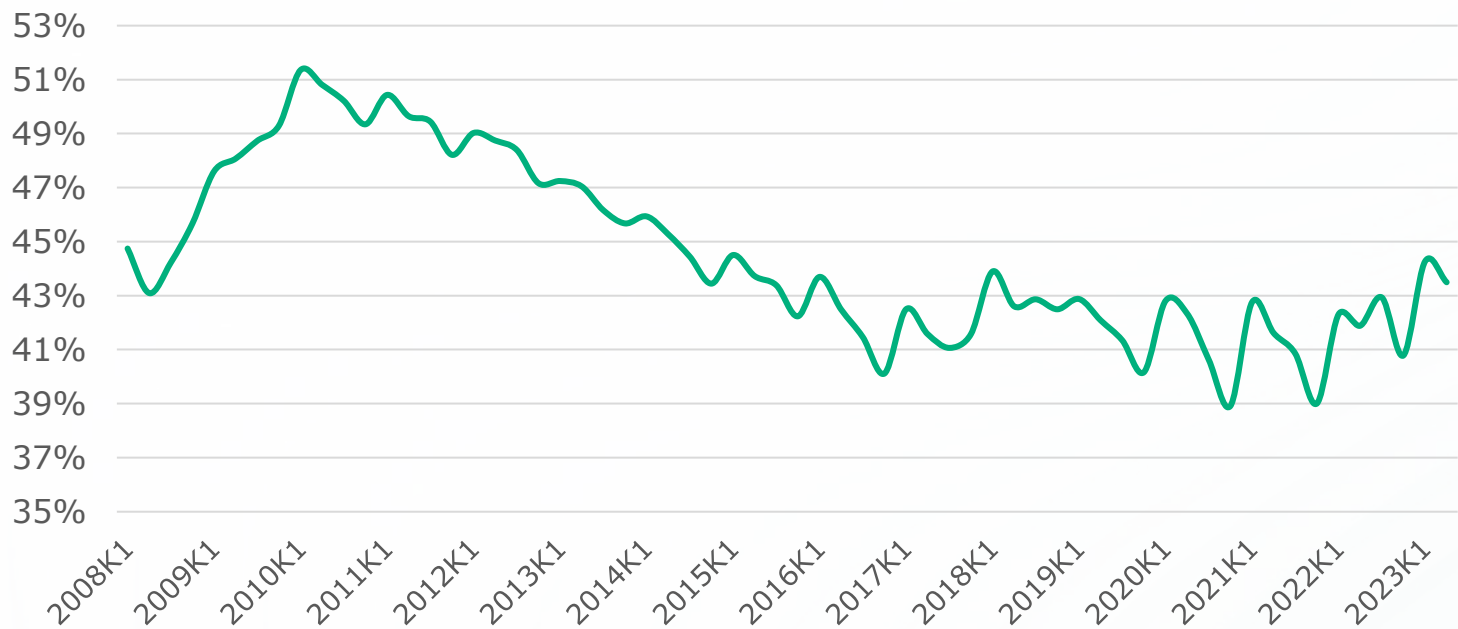
**Vidutinis darbo
užmokestis**

45 proc.

**Pajamų
pakeitimo norma**

Vidutinės senatvės pensijos ir vidutinio darbo užmokesčio santykio kaita

2022 m.

1,4 mln.

ĮMOKAS MOKA

600 tūkst.

**SENATVĖS PENSIJOS
GAVĖJŲ**

+7 tūkst.

**IŠANKSTINĖS SENATVĖS
PENSIJOS GAVĖJŲ**

3,5 mlrd.
Eur

**IŠMOKOS SENATVĖS
PENSIJOMS**

+38
tūkst. Eur

**IŠMOKOS IŠANKSTINĖMS
SENATVĖS PENSIJOMS**

II pensijų pakopa

48
fondai

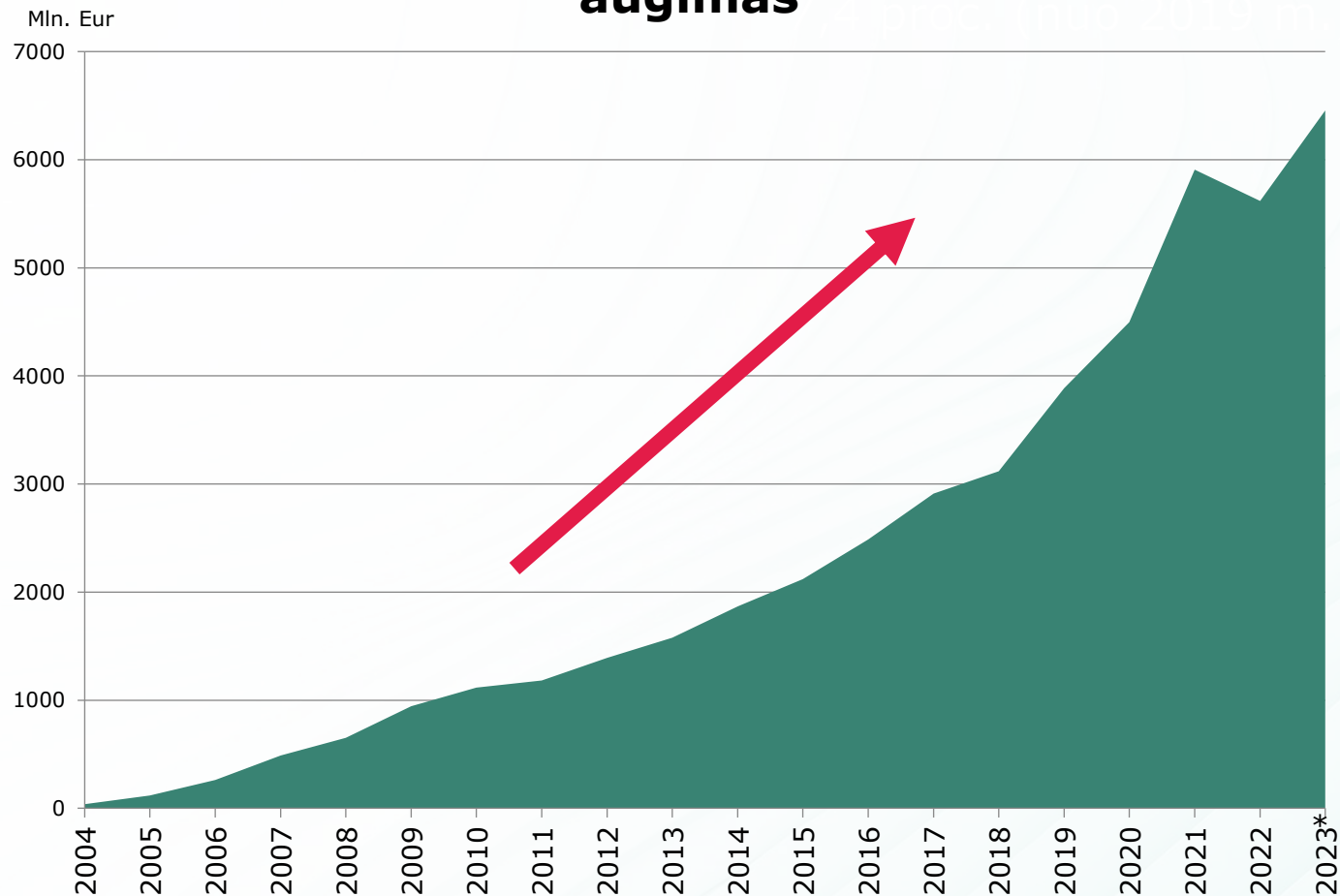
1,4
mln.
dalyvių/
0,8 mln.
aktyvių

6
pensijų
kaupimo
bendrovės

6 456
mln. Eur
Turtas

Pensijų fondų grąža*:
4,9 proc. (nuo 2004 m.)
7,4 proc. (nuo 2019 m.)

II pensijų pakopoje sukaupto turto augimas

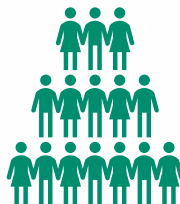
*2023 m. I pusm. duomenimis
Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

2019 m. II pakopos reforma

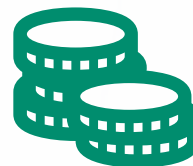

Reformos tikslai

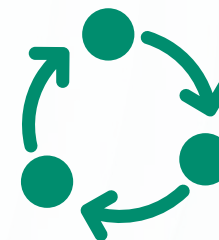
Nepriešinti sistemų

Paskatinti deramo lygio kaupimą

Atskaitymų mažinimas

Įteisinti gyvenimo ciklo fondus

Pakeitimai išmokų sistemoje

2+2+2

3+1,5

491 tūkst. aktyvių PF dalyvių

731 tūkst. aktyvių PF dalyvių

1 %

0,5–0,4 %

70 %

99,1 %

„Sodra“ anuitetų mokėtojas

Periodinės išmokos

Indeksavimas

Pasiekimas

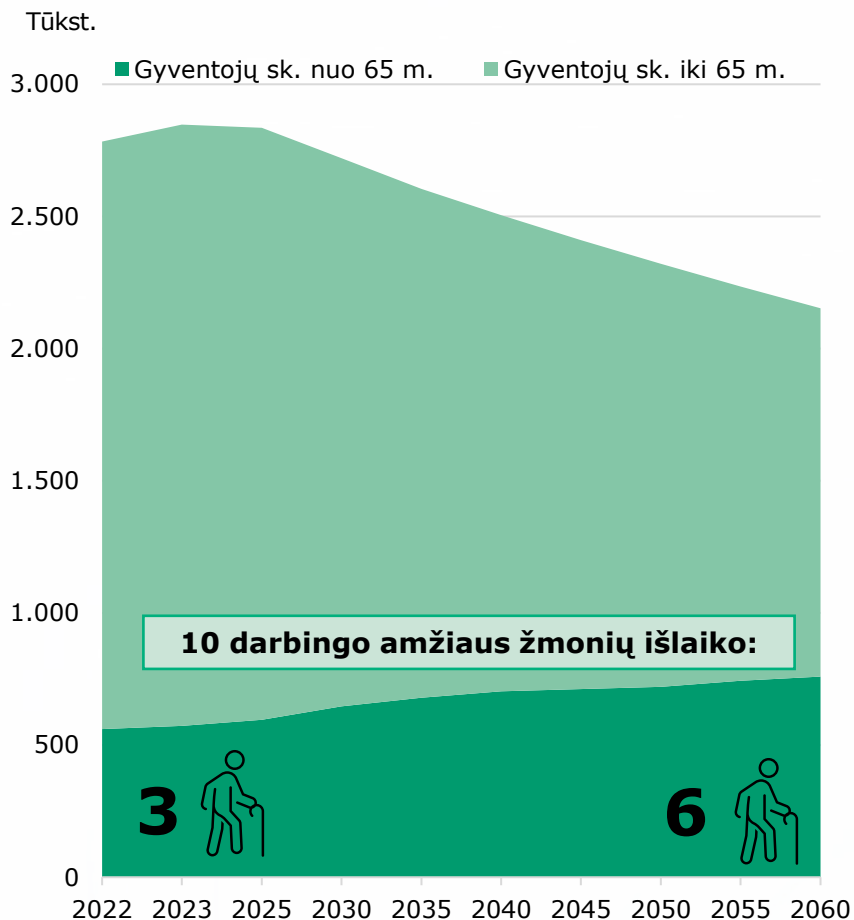
Pensijų kaupimo patrauklumas

Įtraukimo metai	Įtrauktų dalyvių skaičius, tūkst.	Likusieji kaupti, tūkst.	Kokia dalis liko kaupti
2019	132	61	46 %
2020	44	27	62 %
2021	34	21	60 %
2022	89	29	32 %
<i>iš jų įtraukti pirmą kartą</i>	43	23	53 %
2023	68	26	38 %
<i>iš jų įtraukti pirmą kartą</i>	54	25	46 %

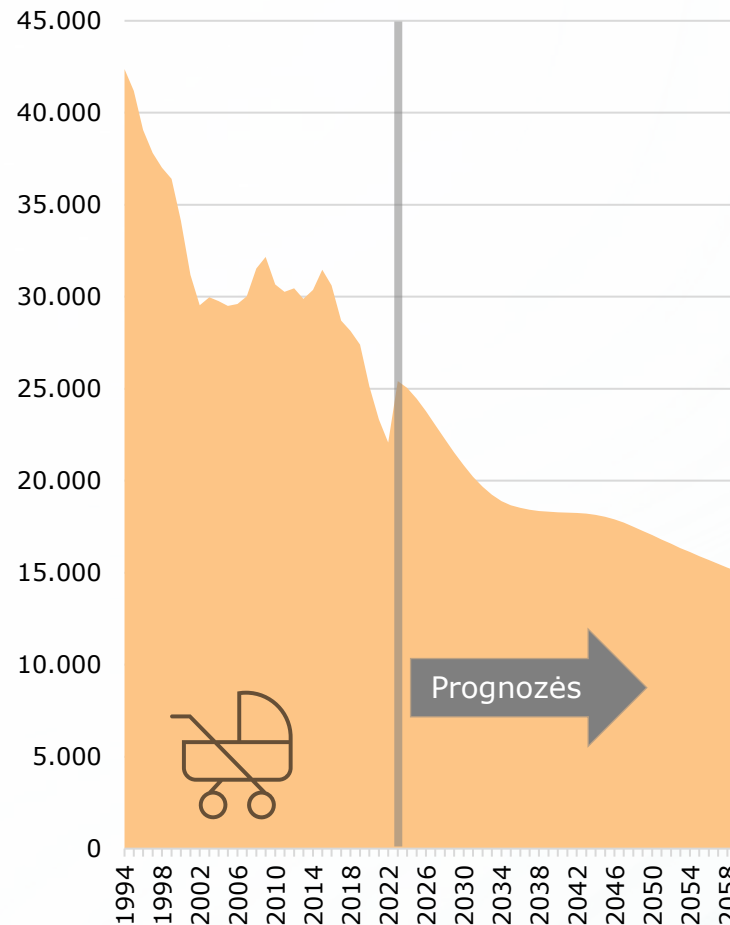
Iššūkiai

Demografinė situacija

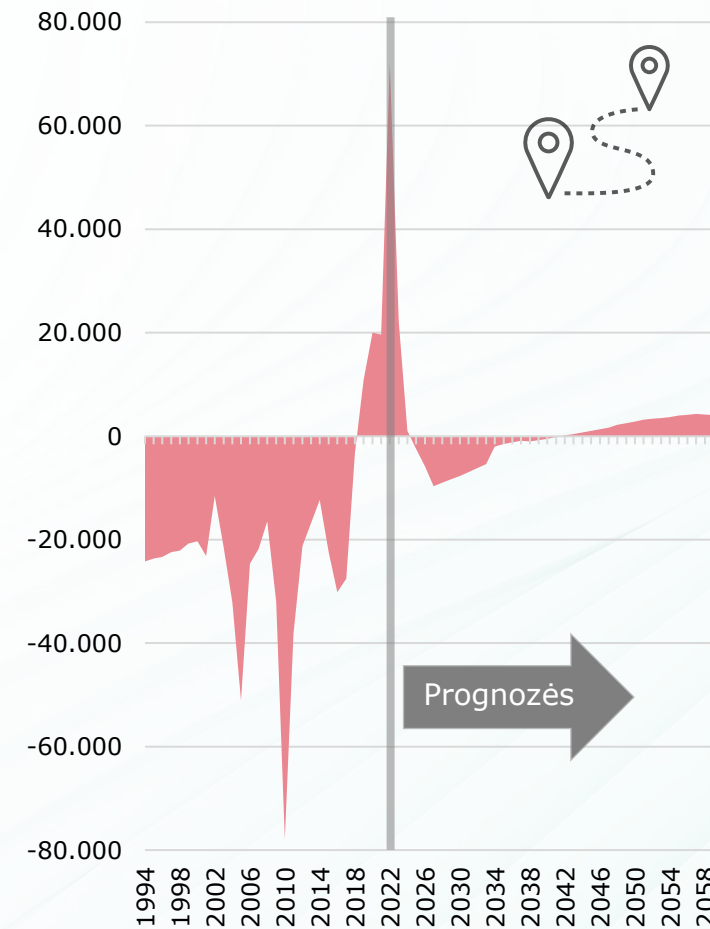
Mažėja gyventojų skaičius, visuomenė sensta:

Mažėjantis gimstamumas:

Ilgą laikotarpį buvusi neigiama migracija:

Dabartinė pajamų pakeitimo norma – nepakankama

40-50 %

Pajamų pakeitimo norma

TIKSLAS

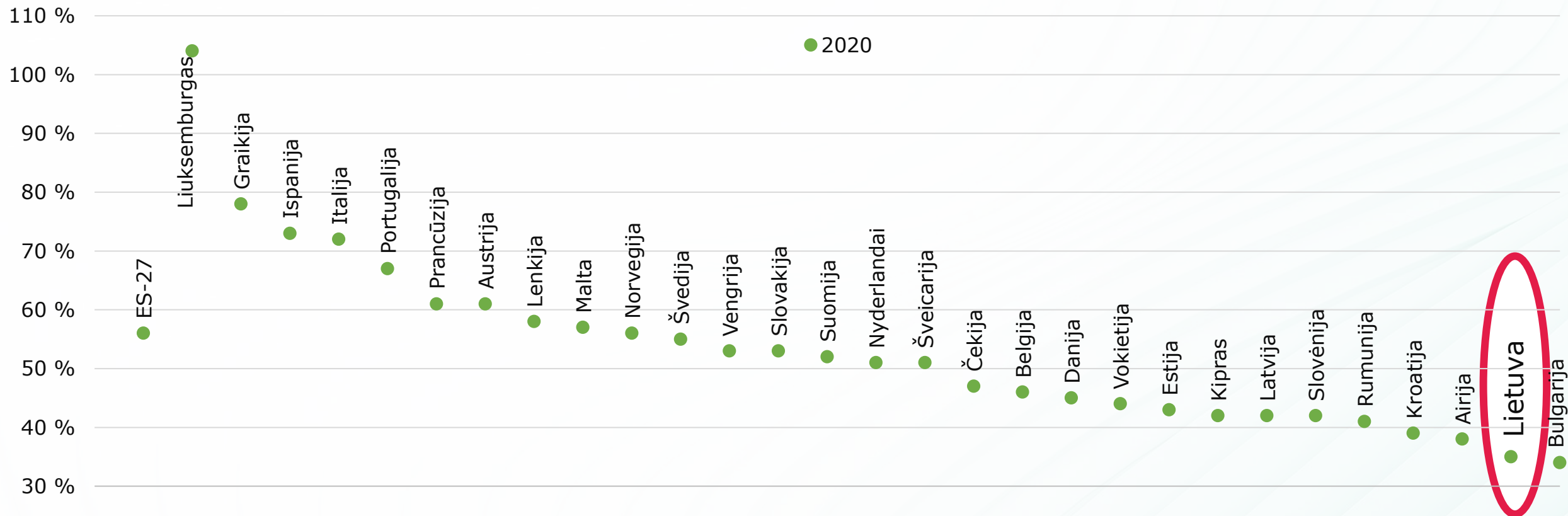
70-80 %

Pajamų pakeitimo norma

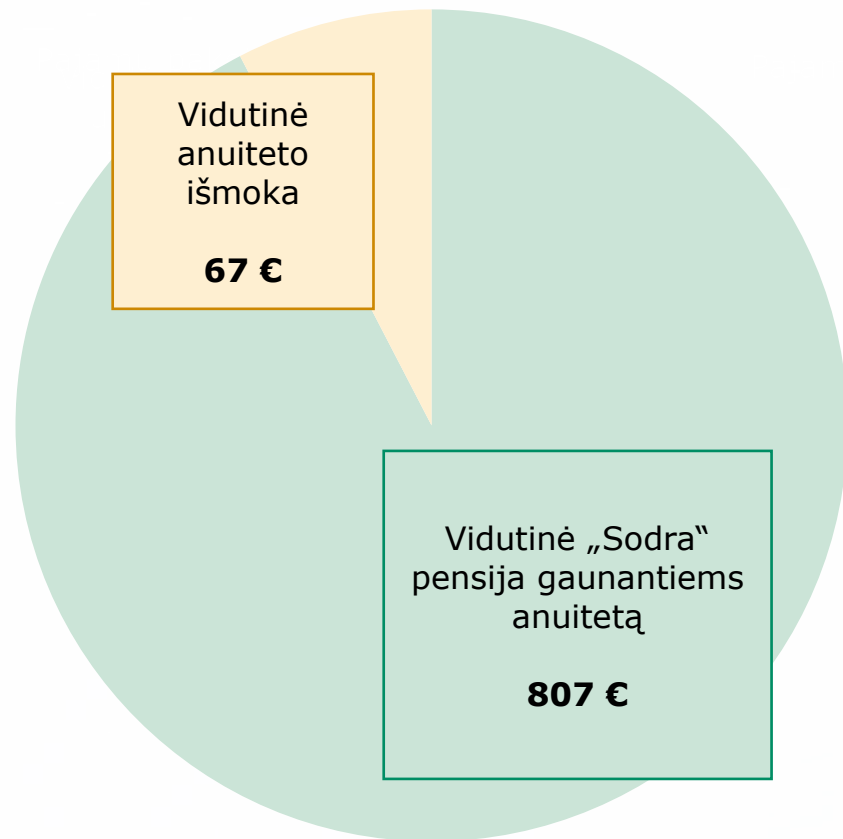
I pakopos pensijoms mokėti skiriama dalis nuo BVP:

ES
10,9 %

Lietuvoje
6,2 %

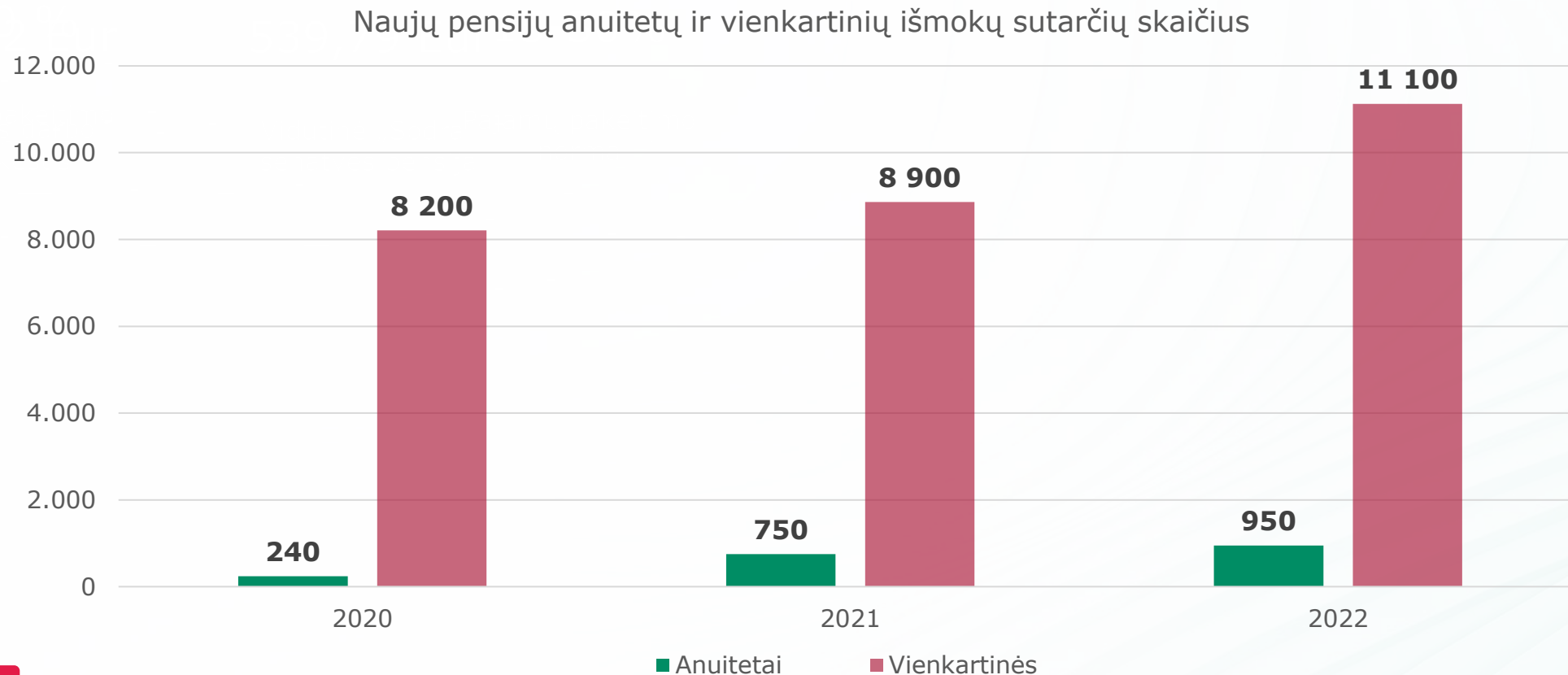
Išmokos iš II pensijų pakopos, pensijų anuitetai

~5 %
Pajamų pakeitimo norma

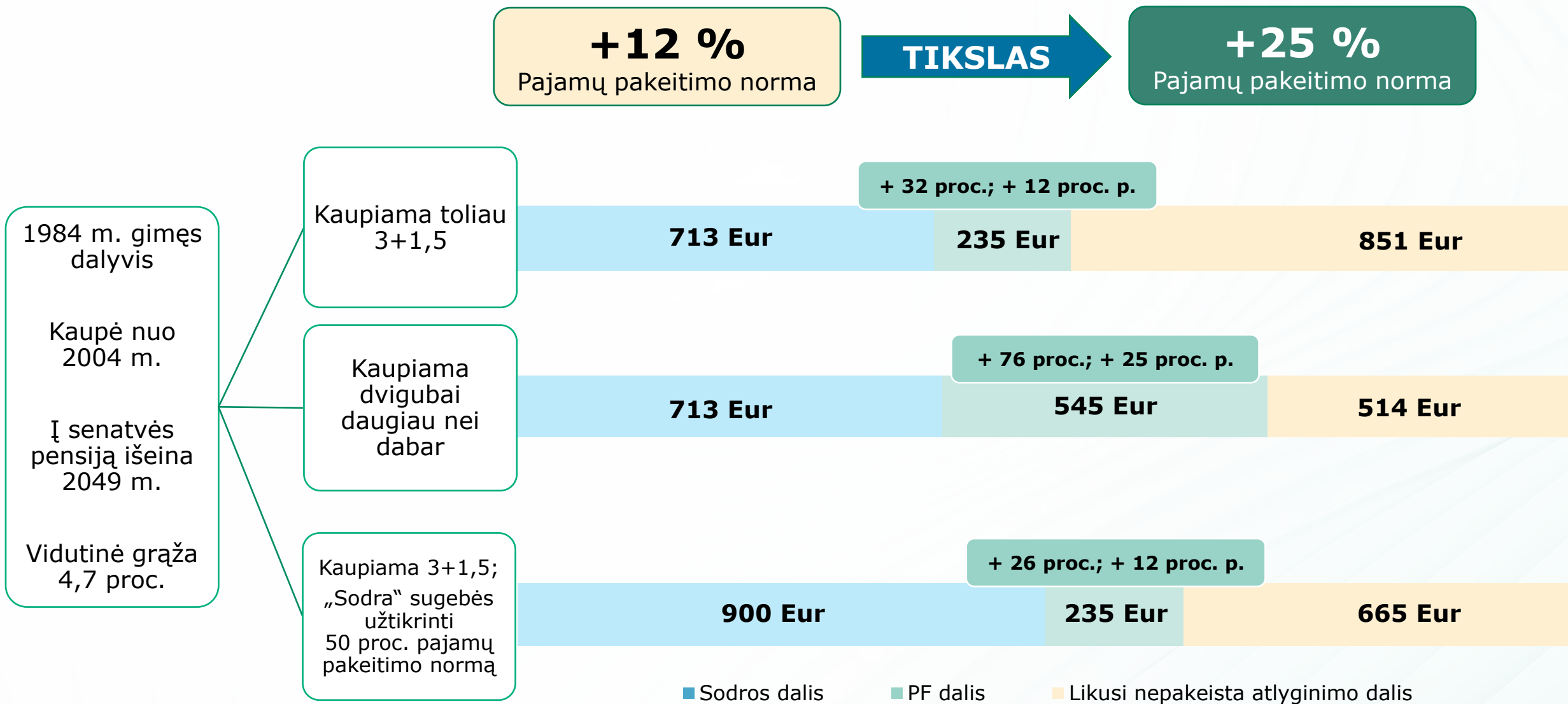
Remiantis 2022 m. duomenimis anuitetų gavėjų pensija iš II pakopos siekia apie **8 proc.**

Vienkartinės išmokos iš II pensijų pakopos

Dėl dažnų reformų ir pensijų įmokų dydžių keitimo yra dalyvių, kurie sukaupę itin mažas sumas.

Papildomas kaupimas – galimybė turėti trečdaliu didesnę senatvės pensiją

Darbdavių įsitraukimas į pensijų kaupimą itin menkas

II pensijų pakopa

0,01 proc.

darbdavių įmokėtos lėšos

0,04 proc.

paties dalyvio papildomai įmokėtos lėšos

99,95 proc.

dalyvio įmokos ir valstybės paskata

6,5 mlrd. Eur

III pensijų pakopa

38 proc.

darbdavių, kitų trečiųjų asmenų įmokėtos lėšos

62 proc.

paties dalyvio įmokėtos lėšos

256 mln. Eur

Sąlygos profesiniams pensijų fondams veikti Lietuvoje sudarytos nuo 2006 m., tačiau iki šiol nėra įsisteigęs nei vienas profesinių pensijų fondas.

Užsienio šalių praktika

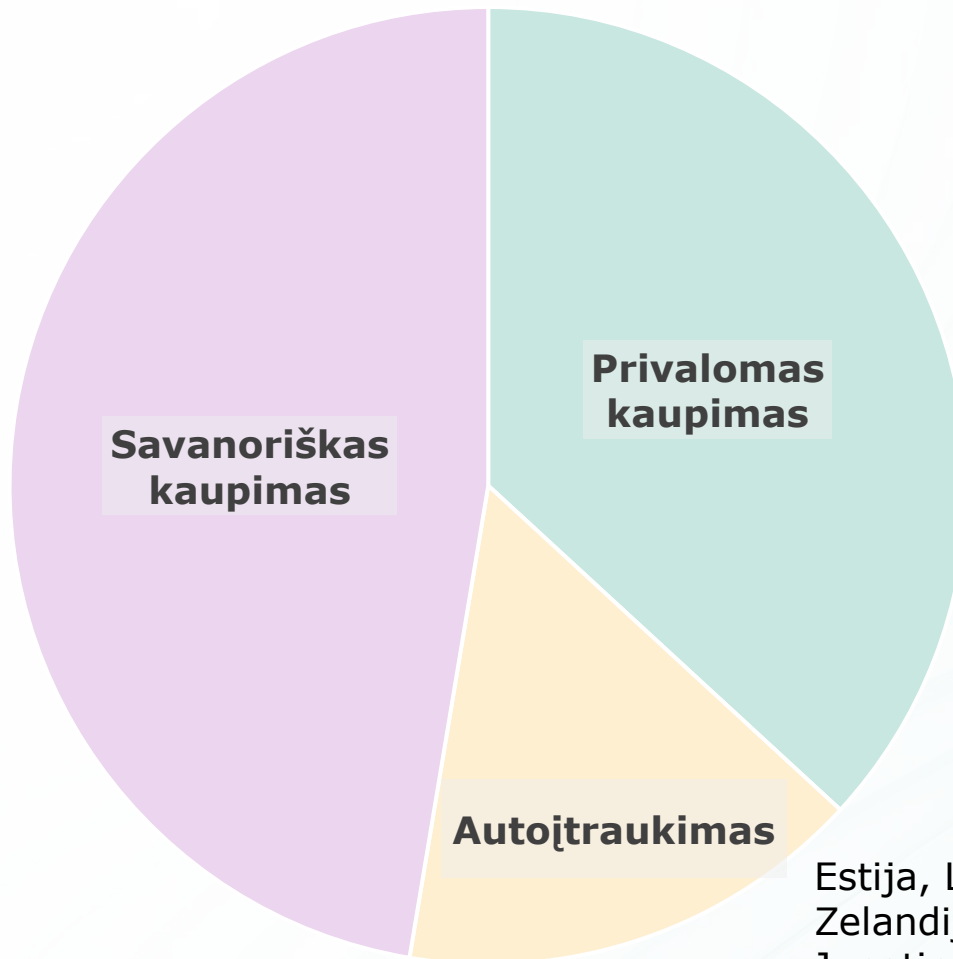
Pensijų kaupimo praktika EBPO šalyse

EBPO šalių pensijų kaupimas

Iš 38 EBPO šalių:

- ✓ **14/38 (37 %) privalomas kaupimas**
- ✓ **6/38 (16 %) savanoriškas kaupimas su autoįtraukimu**

Austrija,
Belgija,
Čekija,
Prancūzija,
Vokietija,
Vengrija,
Airija,
Italija ir kt.

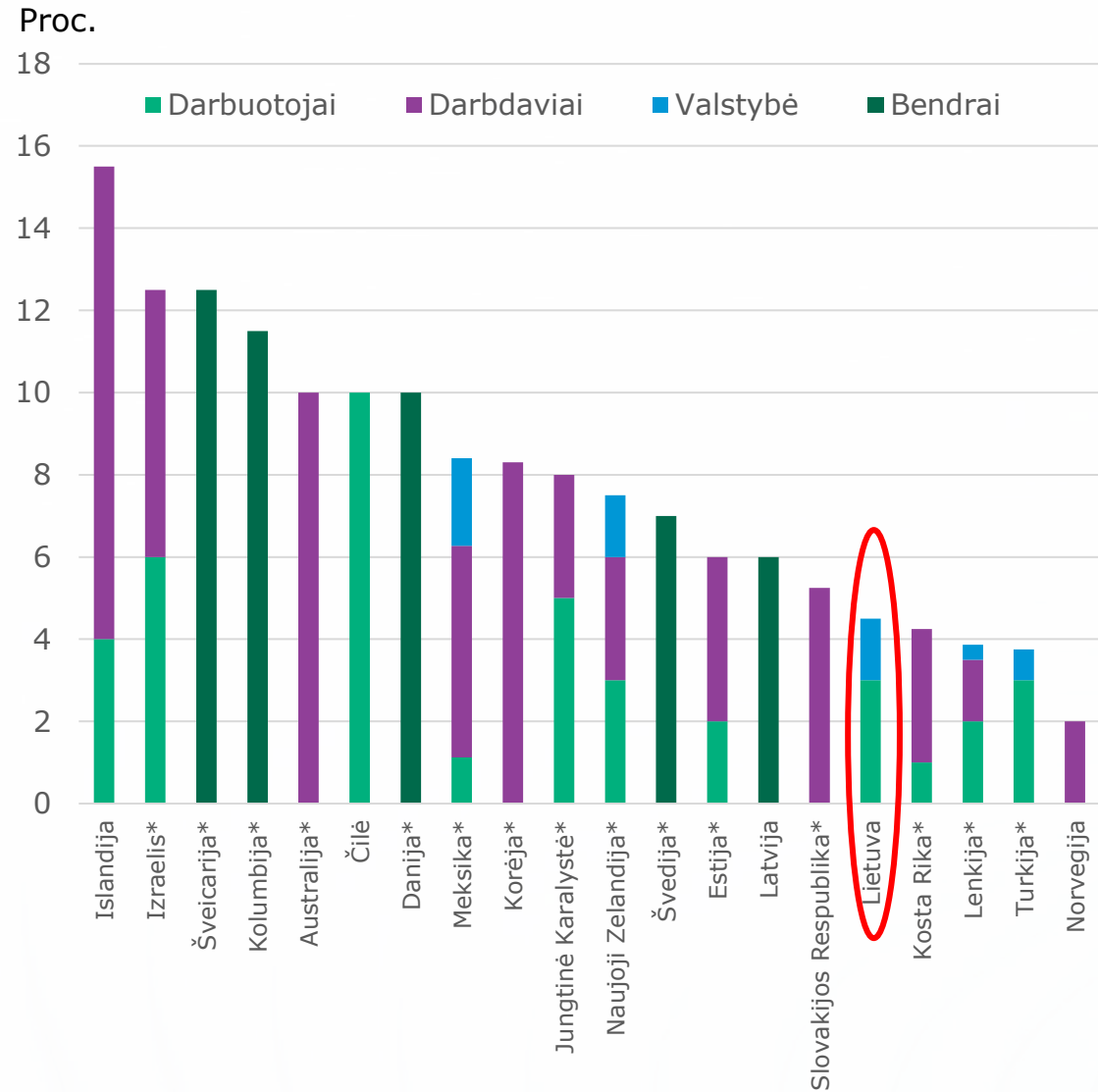
Danija,
Suomija,
Latvija,
Nyderlandai,
Norvegija,
Švedija,
Šveicarija

Estija, Lietuva, Naujoji
Zelandija, Lenkija, Turkija,
Jungtinė Karalystė

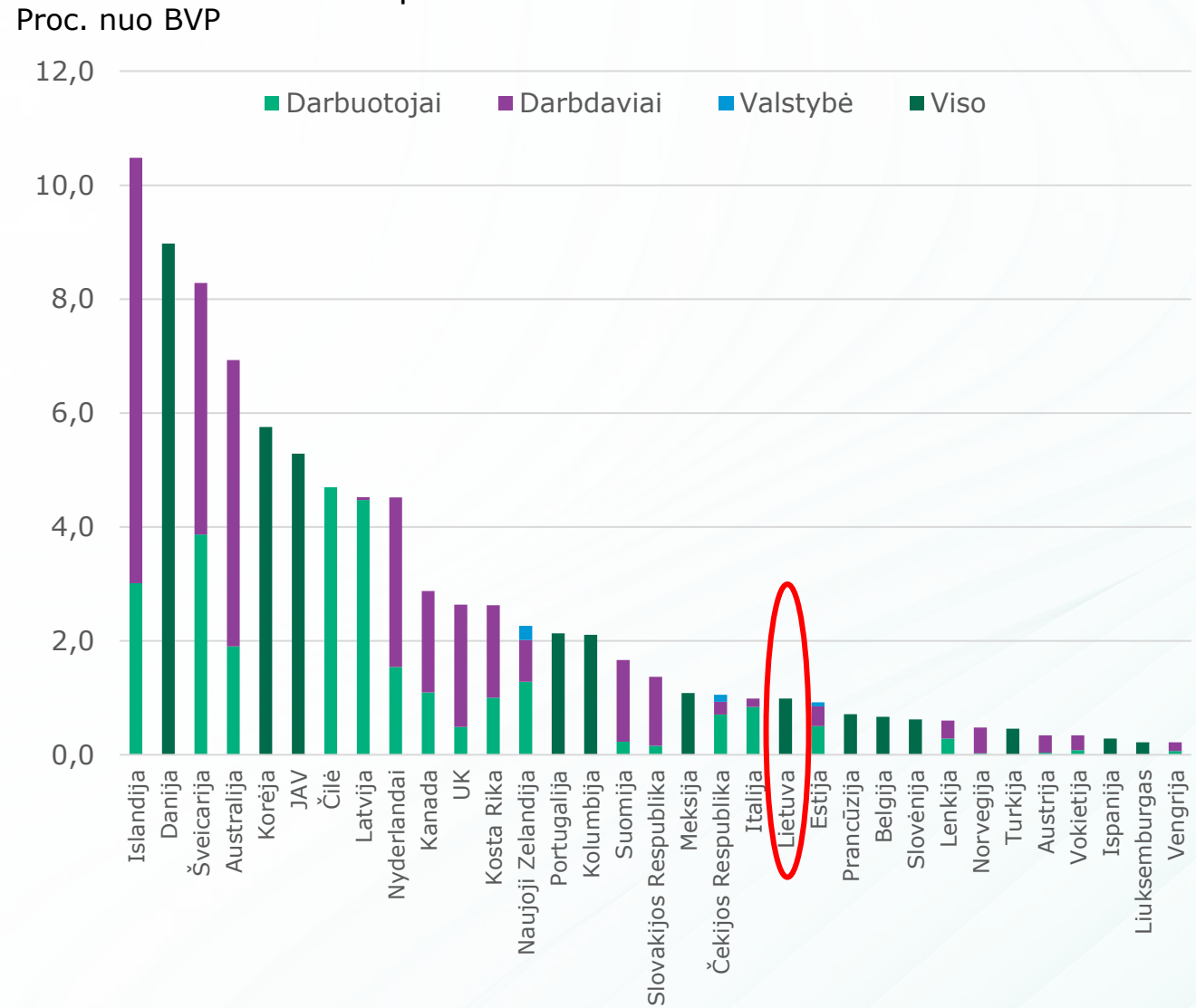

Kas moka įmokas į pensijų kaupimą ir kokio dydžio?

Įmokų dalis nuo darbo užmokesčio

Kaupimui skiriama dalis nuo šalies BVP

Šaltinis: EBPO „Pension Markets in focus 2022“.

Siektini pavyzdžiai: Švedija

I pakopa

Privaloma

Einamieji mokėjimai (PAYG), 16 proc.

Kaupiamoji dalis, 2,5 proc.

Papildomi socialiniai priedai iš biudžeto

II pakopa

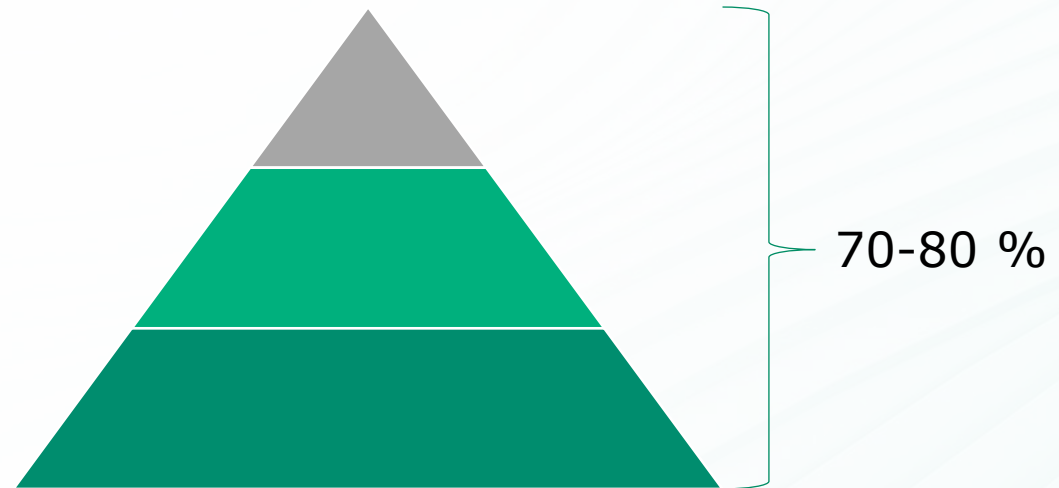
Pusiau privaloma

Darbdavio įmokos, 4,5–30 proc.

III pakopa

Savanoriška

Individualus kaupimas

Siektini pavyzdžiai: Nyderlandai

I pakopa

Einamieji mokėjimai
(PAYG)

Nuo 2024 m. mokama
nuo 67 m. amžiaus

„Plokščia“ (angl. *flat-ratio*) sistema:

- 1 asmuo gauna 1300 Eur/mėn. išmokas;
- 2 asmenys – 1800 Eur/mėn. (2020 m.)

II pakopa

Pusiau privaloma

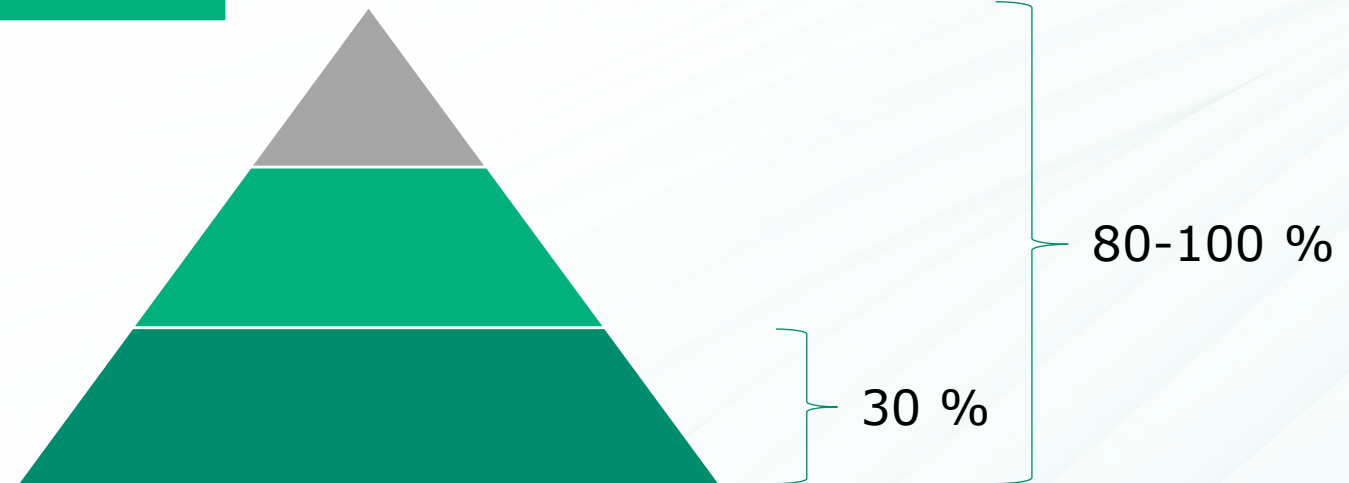
Kaupia darbdaviai

Apima apie 93 %
darbingo amžiaus
gyventojų

III pakopa

Savanoriška

Individualus kaupimas

Kaip užtikrinti vakarietiškas pensijas Lietuvoje?

Pagrindinės problemos

Per mažas kaupimas

Mažos pensijų įmokos = mažos pensijų išmokos
Nesiėmus veiksmų pajamų pakeitimo norma nesikeis arba mažės

Nepakankamas pasitikėjimas sistema

Kaupime aktyviai dalyvauja apie 50 proc. dalyvių
Po automatinio įtraukimo kaupime lieka apie 50 proc. įtrauktųjų

Nepakankamas darbdavių įsitraukimas

Darbdavių įsitraukimas II pensijų pakopoje 2022 m. siekė vos 0,01 proc.

Galimi būdai tikslui pasiekti

40-50 %

Pajamų pakeitimo norma

TIKSLAS

70-80 %

Pajamų pakeitimo norma

- Gimstamumo didinimas?
- Imigracijos skatinimas?
- Mokesčių didinimas?
- Senatvės pensijos amžiaus ilginimas?
- Aktyvesnis ir didesnis kaupimas?
- Darbdavių įsitraukimas?

Strateginiams pokyčiams reikalingas strateginis, ilgalaikis sutarimas

Ilgalaikė valstybės strategija

Tvariam pensijų kaupimo sistemos veikimui
būtinai ilgalaikis **politinis susitarimas ir visuomenės pasitikėjimas**

Bendras pensijų sistemos pajamų pakeitimo normos **tikslas - 70-80 proc.**

Reikalingas **didesnis dalyvių įsitraukimas** ir kaupimas

Struktūrizuotas darbdavių įtraukimas

Dėkoju už dėmesį!

Lietuvos banko kontaktai:

Adresas: Totorių g. 4, LT-01121 Vilnius (korespondencijai)

El. paštas: info@lb.lt

Konsultacijos telefonu: +370 800 50 500 (nemokama informacinė linija)

Prašome dokumentus teikti el. paštu info@lb.lt arba per <https://epristatymas.lt/>